

Miejsce na identyfikację szkoły

ARKUSZ PRÓBNEJ MATURY Z OPERONEM WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 16 stron (zadania 1–25). Ewentualne braki zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora.
5. Błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.

Życzymy powodzenia!

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie **100 punktów**.

Wpisuje zdający przed rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

**KOD
ZDAJĄCEGO**

W zadaniach od 1. do 6. zaznacz jedną prawidłową odpowiedź.

Zadanie 1. (1 pkt)

Pogląd, że człowiek jest istotą społeczną, został sformułowany po raz pierwszy w

- A. średniowieczu.
- B. starożytności.
- C. nowożytności.
- D. XX wieku.

Zadanie 2. (1 pkt)

Największe terytorialnie państwo należące do Unii Europejskiej to

- A. Francja.
- B. Wielka Brytania.
- C. Włochy.
- D. Niemcy.

Zadanie 3. (1 pkt)

Występujący w Polsce system prawa to system prawa

- A. opartego na religii.
- B. hybrydalnego.
- C. precedensowego.
- D. stanowionego.

Zadanie 4. (1 pkt)

Obywatelstwo to przynależność człowieka do

- A. narodu.
- B. określonej wspólnoty.
- C. państwa.
- D. narodu i państwa.

Zadanie 5. (1 pkt)

Rodzina nuklearna to model rodziny, w którym występują

- A. rodzice, dziadkowie i dzieci.
- B. rodzice, krewni i dzieci.
- C. rodzice i dzieci.
- D. rodzice i dziadkowie.

Zadanie 6. (1 pkt)

Państwem założycielskim Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego jest

- A. Turcja.
- B. Polska.
- C. Wielka Brytania.
- D. Niemcy.

Zadanie 7. (3 pkt)

Wymień imiona i nazwiska trzech polskich polityków, którzy po Leszku Millerze do listopada 2007 roku pełnili urząd Prezesa Rady Ministrów.

1.
2.
3.

Zadanie 8. (2 pkt)

Uporządkuj chronologicznie wymienione w tabeli wydarzenia. Obok wydarzenia najstarszego wpisz cyfrę 1, kolejne oznacz jako 2, 3, 4 i 5.

	Wydarzenia	Chronologia
A.	Wejście Polski do Unii Europejskiej.	
B.	Wejście Polski do NATO.	
C.	Opuszczenie przez Polskę misji stabilizacyjnej w Iraku.	
D.	Wysłanie wojsk polskich do Afganistanu.	
E.	Rozpoczęcie polskiej misji stabilizacyjnej w Iraku.	

Zadanie 9. (4 pkt)

Do opisów działania prawa podaj nazwy funkcji prawa, których to działanie jest przejawem.

	Działania	Funkcja prawa
A.	Wymierza kary za popełnianie przestępstw.	
B.	Poddaje ludzkie zachowania społecznej kontroli.	
C.	Chroni wartości istotne ze społecznego punktu widzenia.	
D.	Wskazuje normy pozytywne oraz działania negatywne (zabronione) i kształtuje w ten sposób społecznie pożądane modele zachowań.	

Zadanie 10. (4 pkt)

Do umieszczonych w tabeli haseł dopisz nazwy doktryn, dla których są one sztandarowe. Wybierz spośród propozycji umieszczonych poniżej.

faszizm, komunizm, anarchizm, chrześcijańska demokracja, liberalizm

	Hasło	Doktryna
A.	Główną zasadą życia społecznego jest zasada dobra wspólnego i solidaryzmu społecznego.	
B.	Najwyższą wartością jest wolność, dla której największym zagrożeniem jest państwo, które powinno być zlikwidowane.	
C.	Najwyższą wartością jest wolność jednostki, a jedyną granicą wolności jest wolność drugiego człowieka.	
D.	Spółeczeństwo powinno mieć charakter bezklasowy, który należy stworzyć przez rewolucję.	

Zadanie 11. (4 pkt)

Do umieszczonych w tabeli definicji pojęć dotyczących prawa rodzinnego dopisz nazwy tych pojęć. Wybierz spośród propozycji umieszczonych poniżej.

rozwód, separacja, adopcja, alimenty, kuratela

	Definicja	Pojęcie
A.	Uchylenie wspólnoty małżeńskiej bez prawa wstąpienia w nowy związek.	
B.	Przyjęcie do rodziny na mocy orzeczenia sądu małoletniej osoby obcej, krewnej lub powinowatej.	
C.	Obowiązkowe świadczenie ustanowione przez sąd na rzecz osób, w stosunku do których są zobowiązane inne osoby.	
D.	Rozwiązanie związku małżeńskiego przez sąd na żądanie jednej lub obu stron.	

W zadaniach 12. i 13. rozstrzygnij, które zdania zawierają informacje prawdziwe, a które fałszywe. Wpisz w odpowiednie miejsce w tabeli P (prawda) lub F (fałsz).

Zadanie 12. (4 pkt)

	Prawo	P lub F
A.	Prawo łaski w Rzeczypospolitej Polskiej stosuje Sąd Najwyższy.	
B.	Organem władzy ustawodawczej w Polsce są Sejm i Senat.	
C.	Każdy człowiek wraz z urodzeniem nabywa zdolność prawną.	
D.	Rozporządzenia są aktami wyższego rzędu niż ustawy.	

Zadanie 13. (4 pkt)

	Spółeczeństwo	P lub F
A.	Konformizm to postawa ścisłego podporządkowania się obowiązującym normom.	
B.	Grupy inkluzyjne to inaczej grupy otwarte dla wszystkich chętnych.	
C.	Subkultury tworzą własne normy, a jednocześnie uznają powszechnie obowiązujące normy w społeczeństwie za własne.	
D.	Grupa społeczna musi liczyć przynajmniej jedną osobę, ma własne reguły postępowania oraz normy.	

Zadanie 14. (4 pkt)

Podaj pełne polskie nazwy wymienionych organizacji.

NATO –

ONZ –

OBWE –

MFW –

Zadanie 15. (4 pkt)

Rozpoznaj polityka przedstawionego na fotografii i wykonaj polecenia.

a) Podaj imię i nazwisko polityka widocznego na zdjęciu.

.....

b) Podaj nazwę urzędu konstytucyjnego, który sprawował ten polityk w Rzeczypospolitej Polskiej.

.....

c) Podaj lata, w których przedstawiony polityk sprawował ten urząd.

.....

d) Podkreśl właściwą odpowiedź. Polityk ten był związany z

A. Platformą Obywatelską.

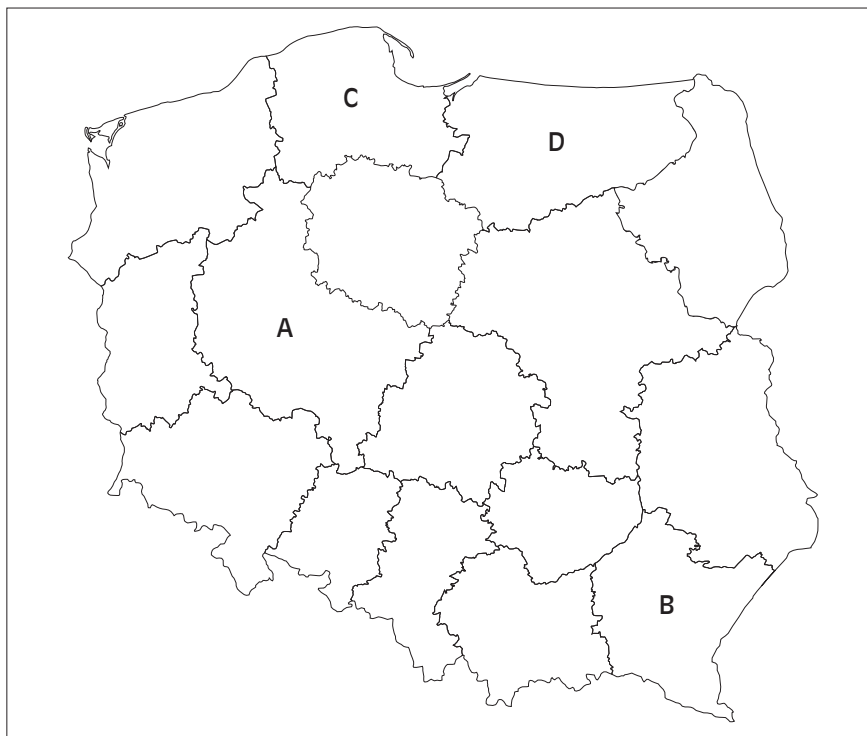
B. Sojuszem Lewicy Demokratycznej.

C. Polskim Stronnictwem Ludowym.

D. Prawem i Sprawiedliwością.

Zadanie 16. (8 pkt)

Na podstawie mapy Polski uzupełnij tabelę. Podaj przy odpowiedniej literze nazwę województwa oraz jego stolicę.

	Nazwa województwa	Stolica województwa
A.		
B.		
C.		
D.		

Zadanie 17. (5 pkt)

Przeczytaj zamieszczony fragment kodeksu cywilnego, dotyczący przypadków, kiedy uznaje się osobę za zmarłą. Następnie rozstrzygnij, czy zdania w tabeli są zgodne (TAK), czy niezgodne (NIE) z kodeksem. Na potwierdzenie swojego wyboru podaj numer artykułu i paragraf dotyczący danej kwestii.

Rozdział III
Uznanie za zmarłego

Art. 29.

§ 1. Zaginiony może być uznany za zmarłego, jeżeli upłynęło lat dziesięć od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości jeszcze żył; jednakże gdyby w chwili uznania za zmarłego zaginiony ukończył lat siedemdziesiąt, wystarcza upływ lat pięciu.

§ 2. Uznanie za zmarłego nie może nastąpić przed końcem roku kalendarzowego, w którym zaginiony ukończyłby lat dwadzieścia trzy.

Art. 30.

§ 1. Kto zaginął w czasie podróży powietrznej lub morskiej w związku z katastrofą statku lub okrętu albo w związku z innym szczególnym zdarzeniem, ten może być uznany za zmarłego po upływie sześciu miesięcy od dnia, w którym nastąpiła katastrofa albo inne szczególne zdarzenie. [...]

Art. 31.

§ 1. Domniemywa się, że zaginiony zmarł w chwili oznaczonej w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego.

§ 2. Jako chwilę domniemanej śmierci zaginionego oznacza się chwilę, która według okoliczności jest najbardziej prawdopodobna, a w braku wszelkich danych – pierwszy dzień terminu, z którego upływem uznanie za zmarłego stało się możliwe. [...]

Art. 32.

Jeżeli kilka osób utraciło życie podczas grożącego im wspólnie niebezpieczeństwa, domniemywa się, że zmarły jednocześnie.

Źródło: kodeks cywilny z 23 kwietnia 1964 roku, (Dz.U. z dnia 18 maja 1964 r.)

	Uznanie za zmarłego	TAK/NIE	Artykuł i paragraf
Przykład	35-letni Bolesław Kowalski został po siedmiu latach uznany za zmarłego.	NIE	Art. 29. § 1
A.	Janina i Czesław Grzybowie zaginęli 15 lat temu, nie dając od tamtej pory znaku życia. W związku z tym oboje zostali uznani za osoby zmarłe.		
B.	35-letni Marek Kos został uznany za zmarłego po upływie pięciu lat po swoim wyruszeniu w podróż samochodową po Europie.		
C.	Janek Nowak został uznany w grudniu 2009 roku za zmarłego, gdyż właśnie wtedy skończyłby 21 lat.		
D.	Stanisław Dziupła został uznany za zmarłego, kiedy nie powrócił do domu w dwa lata po swoim wyruszeniu w rejs dookoła świata.		
E.	77-letni Józef Pis został uznany za zmarłego po upływie siedmiu lat od zaginięcia.		

Zadanie 18. (3 pkt)

Przyjrzyj się fotografii i wykonaj polecenia.

a) Podaj nazwę instytucji Unii Europejskiej, która ma siedzibę w tym budynku.

.....

b) Podaj nazwę miasta, w którym znajduje się ta siedziba.

.....

c) Podaj nazwę państwa, w którym znajduje się ta siedziba.

.....

Zadanie 19. (5 pkt)

Uzupełnij zdania zgodnie z zapisami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

- A. Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do
- B. Władzę wykonawczą sprawują i
- C. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy,
władzy i władzy
- D. Naród sprawuje władzę przez swoich lub
- E. Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach

Zadanie 20. (6 pkt)

Przeczytaj poniższy fragment artykułu, a następnie wypisz numery zdań, które podają wyłącznie fakty, oraz numery tych zdań, które zawierają opinie.

1. Dobre wiadomości dla kierowców.
2. Według analityków benzyna i olej napędowy są coraz tańsze, a przyszły tydzień powinien przynieść kolejne obniżki cen.
3. Cieszyć się tylko nie mogą ci, którzy mają auta na gaz. [...]
4. Cena litra benzyny bezołowiowej 95 spadła w tym tygodniu poniżej 4,30, co oznacza spadek około 3 gr/l – twierdzą analitycy biura Reflex.
5. Za olej napędowy trzeba zapłacić średnio około 3,68 zł/l, czyli o 1 gr/l mniej niż przed tygodniem.
6. Do 61 gr/l zmniejszyła się różnica między ceną Eurosuper 95 i oleju napędowego, z 78 groszy na litrze notowanych w sierpniu.

Na podstawie: *Benzyna tanieje i będzie tanieć*,
www.dziennik.pl

fakty:

opinie:

Zadanie 21. (5 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Chciałbyś, aby Twój samochód był wyposażony w alkomat? Jeśli tak – podpisz petycję skierowaną do Komisji Europejskiej na stronie www.alkocasco.pl lub w jednym z ośmiu miast w Polsce.

Jest to apel do Komisji Europejskiej, by zachęcała producentów do seryjnego wyposażania samochodów w alkomat. Zbiórka podpisów pod petycją została zorganizowana w ramach akcji społecznej „AlkoCasco – Alkomat w każdym aucie” [...].

Na świecie producenci samochodów podejmowali i podejmują inicjatywy mające na celu zwiększenie bezpieczeństwa podróży, w tym ograniczenie liczby kierowców jadących po alkoholu. To dlatego opracowywane są rozwiązania polegające na wyposażaniu samochodów w urządzenia sprawdzające stężenie alkoholu w organizmie kierowcy, które były lub będą wdrażane w niedalekiej przyszłości.

W ramach „AlkoCasco – alkomat w każdym aucie” [...] organizator akcji chce zwrócić się do Komisji Europejskiej z petycją o wydanie dyrektywy zachęcającej wszystkich producentów do dodawania alkomatów do podstawowego wyposażenia samochodów. Dzięki temu każdy kierowca, który ma wątpliwości, czy w jego organizmie znajduje się jeszcze alkohol, mógłby je rozwiać i podjąć odpowiedzialną decyzję.

Badania przeprowadzone w ramach akcji AlkoCasco przez instytut Pentor we wrześniu br. potwierdzają zapotrzebowanie na tego typu inicjatywy. Blisko 60% respondentów (w niektórych grupach było to nawet ponad 70%) korzystałoby z alkometru, gdyby był on częścią wyposażenia seryjnego auta.

Wszyscy, którzy chcą zwiększać bezpieczeństwo na drogach i podpisać się pod wnioskiem do Komisji Europejskiej zachęcającym do dołączenia alkomatów do wyposażenia aut, mogą to zrobić elektronicznie na stronie www.alkocasco.pl lub w jednym z centrów handlowych w ośmiu miastach w Polsce.

Na podstawie: *Alkomat w każdym aucie? Podpisz petycję!*,
www.pijanikierowcy.pl

a) Podaj cel, który przyświeca akcji wyposażenia każdego samochodu w alkomat.

.....

b) Wyjaśnij, w jaki sposób organizator akcji „AlkoCasco – Alkomat w każdym aucie” chce wprowadzić konieczność wyposażania aut w alkomaty.

.....

.....

.....

.....

c) Napisz, jak można wesprzeć akcję wyposażania samochodów w alkomaty. Podaj dwa możliwe miejsca realizacji.

.....

.....

d) Podkreśl prawidłową odpowiedź. Według badań przeprowadzonych w ramach akcji AlkoCasco za korzystaniem z alkomatu będącego w wyposażeniu samochodu opowiada się:

- A. blisko połowa respondentów.
- B. ponad 1/3 respondentów.
- C. około 2/3 respondentów.
- D. ponad 3/4 respondentów.

Zadanie 22. (7 pkt)

Na podstawie tekstu źródłowego i własnej wiedzy wykonaj polecenia.

Agnieszka Hamelusz z wydziału prasowego Komendy Głównej Policji ocenia, że piątek [30 października 2009 roku] upłynął na polskich drogach dość spokojnie. Mimo że wiele osób zdecydowało się na wyjazd do bliskich, nie było większych utrudnień na trasach wyjazdowych z miast. – W sumie doszło do mniejszej liczby wypadków niż w ubiegłym roku, rannych zostało też mniej osób – dodała.

Policja zatrzymała 365 nietrzeźwych kierowców. Choć liczba ta – jak podkreśliła Hamelusz – jest nadal duża, to zdecydowanie mniejsza niż rok temu.

Przez cały weekend w ramach policyjnej akcji „Znicz 2009” na drogach będzie więcej policyjnych patroli. W sumie nad bezpieczeństwem osób odwiedzających groby czuwa blisko 10 tys. policjantów ruchu drogowego i prewencji. Funkcjonariusze sprawdzają między innymi prędkość, z jaką jadą kierowcy, ich trzeźwość, stan techniczny aut, a także to, czy dzieci przewożone są w fotelikach. Mają też – w razie konieczności – rozładowywać korki w okolicach cmentarzy i zapobiegać kradzieżom.

Hamelusz zaapelowała do kierowców o ostrożność i dostosowanie prędkości do zmiennych warunków atmosferycznych. Przypomniała, że wcześniej zapadający zmrok, przelotny deszcz, leżące na jezdniach i poboczach liście zmniejszają przyczepność i wydłużają drogę hamowania. Pogarsza się także widoczność, dlatego – jak dodała – trzeba zwracać baczniejszą uwagę na pieszych.

– Także osoby, które zdecydują się iść pieszo na cmentarz, powinny pamiętać, by korzystać z chodników, a jeśli ich nie ma, iść poboczem lub jezdnią, oczywiście po lewej stronie. Warto mieć przy sobie element odblaskowy lub latarkę – powiedziała.

Według policyjnych danych bez „odblasków” pieszy jest widoczny z kilkudziesięciu metrów. Jeden element odblaskowy powoduje, że kierowca widzi go już z odległości 120–160 metrów.

Na podstawie: *Pijani kierowcy grasują po drogach*, „Dziennik” 31.10.2009,
www.dziennik.pl

a) Podaj dwie różnice między bezpieczeństwem na polskich drogach w okresie akcji „Znicz” w 2009 roku a poprzednimi latami.

1.
2.

b) Wymień cztery działania funkcjonariuszy policji, których celem była kontrola bezpieczeństwa kierowców i pasażerów.

1.
2.
3.
4.

c) Wymień dwa czynniki, które zmniejszają o tej porze roku bezpieczeństwo na jezdni.

1.
2.

d) Wyjaśnij zależność między noszeniem elementów odblaskowych przez pieszych a widocznością na drodze.

.....
.....
.....
.....

e) Na podstawie własnej wiedzy podaj dwa sposoby – nieopisane w tekście – na zwiększenie płynności ruchu i bezpieczeństwa na drogach w okresie akcji „Znicz”.

1.
2.

Zadanie 23. (4 pkt)

Na podstawie danych statystycznych policji oraz art. 178a kodeksu karnego o prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości wykonaj polecenia.

Art. 178a.

§ 1. Kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 2. Kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi na drodze publicznej lub w strefie zamieszkania inny pojazd niż określony w § 1, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

Rok	§1	§2
2008	83944	66202
2007	79210	71233
2006	84120	96926
2005	85544	93124
2004	78048	80555
2003	75301	75662
2002	78363	66091
2001	68672	51490

Źródło: www.policja.pl

a) Podaj lata o największej i najmniejszej liczbie wypadków spowodowanych przez osoby prowadzące pojazdy mechaniczne w stanie nietrzeźwości.

największa liczba wypadków miała miejsce w roku:

najmniejsza liczba wypadków miała miejsce w roku:

b) Wymień wszystkie lata, w których liczba wypadków popełnianych z art. 178a § 2 była większa niż wypadków popełnianych z art. 178a § 1.

.....

c) Na podstawie własnej wiedzy podaj dwa przykłady pojazdów, o których mowa w art. 178a § 2.

.....

Zadanie 24. (5 pkt)

Na podstawie danych statystycznych na temat dopuszczalnego stężenia alkoholu we krwi osób kierujących pojazdami wykonaj polecenia.

Poziom dopuszczalnego prawem stężenia alkoholu we krwi kierowców (wybrane państwa)

Państwo	Dopuszczalne stężenie alkoholu we krwi (mg/ml)	Państwo	Dopuszczalne stężenie alkoholu we krwi (mg/ml)
Białoruś	0,0	Niemcy	0,5
Chorwacja	0,0	Polska	0,2
Czechy	0,0	Rosja	0,0
Estonia	0,0	Rumunia	0,0
Islandia	0,5	Słowacja	0,0
Litwa	0,0	Szwajcaria	0,8
Luksemburg	0,8	Węgry	0,0
Malta	0,8	Wielka Brytania	0,8

Na podstawie: www.alkomaty.biz

a) Wymień wszystkie kraje należące do Unii Europejskiej, w których poziom dopuszczalnego prawem stężenia alkoholu we krwi kierowców jest najniższy.

.....

b) Wymień wszystkie kraje należące do Unii Europejskiej, w których poziom dopuszczalnego prawem stężenia alkoholu we krwi kierowców jest najwyższy.

.....

c) Spośród państw europejskich nienależących do Unii Europejskiej wymień to, w którym poziom dopuszczalnego prawem stężenia alkoholu we krwi kierowców jest najwyższy.

.....

d) Odwołując się do danych liczbowych z tabeli, podaj poziom dopuszczalnego prawem stężenia alkoholu we krwi kierowców w Polsce oraz w krajach z nią sąsiadujących. Porównaj te dane.

.....

.....

.....

.....

Brudnopis (*nie podlega ocenie*)